

Purimhögtiden

En del av Israels högtider är föreskrivna direkt av Herren. Andra fester kom till för att minnas specifik händelse i judarnas historia. Purimhögtiden som infaller i februari eller mars, påminner om händelser som skildras i Esters bok i Bibeln. En lag instiftades i Persien mot judarna. Men drottning Ester agerar osjälviskt så att judarna kunde undgå en planerad massaker.

En långvarig kamp om politiska kontrollen av östra Medelhavsområdet mellan Grekland och Persien resulterade slutligen i ett antal militära nederlag för perserna. Slaget vid Maraton (jfr maratonlopp) år 490 f. Kr är kanske det mest kända. Efter att kung Xerxes (486-465 f. Kr) besegrats i två sammandrabbningar år 480 f. Kr, drog han sig tillbaka.

Detta är upprinnelsen till Purimfesten. Kung Xerxes höll en lång fyllefest med sina furskar. I fyllan vill han efter en veckas festande imponera på de manliga gästerna. Han befallde eunuckerna att föra in drottning Vashti iförd dräkt och krona. Men Vashti vägrade komma för att visa sin skönhet. Provokationen ledde till att hon avsattes.

Efter det behövde Xerxes en ny drottning. En skönhetstävling utlystes i Susa, en av perserrikets tre huvudstäder. Den vanns av judinnan Hadassa. Hon blir drottning Ester.

Antisemitism

Kungens närmaste man var Haman. Han var karriärst och provocerades av att Esters släkting Mordechai vägrade falla på knä för honom. Hatet tog sig uttryck i att inte bara få Mordokaj avrättad, utan hela det folk han tillhörde. Motiveringen var att judarna 'håller sig för sig själva' och att deras 'lagar liknar inget annat folks' (Est 3:8). Haman lyckades övertyga Xerxes med främlingsfientliga argument att på en viss dag utplåna alla judar i riket.

I det läget går Mordokaj till Ester och berättar om situationen för henne. Han föreslår att drottningen tar upp saken med kungen. Ester hade varit vid hovet några år och var införstådd med riskerna att göra sig ett ärende hos kungen. Det var förenat med dödsstraff att komma oanmäld. Mordokaj svarar 'Kanske var det för en stund som denna du blev drottning'.

Maktspel

Esther tar risken men möttes av Xerxes välvilja. Han sänker regentspiran mot henne där hon står i sin skrud på borggården. Hon fick tecknet för audiens.

Hon får önskan uppfylld att vid två tillfällen få bjuda kungen på supé tillsammans med Haman. Där avslöjar Ester Hamans planer för kungen. Middagen resulterar i att Haman blev avrättad genom att hängas upp på en 25 m hög påle. Den påle som Haman låtit resa för att avrätta Mordokaj med.

Förordningen om massaker av judarna kunde inte återkallas. Kungens tidigare beslut - Mediens och Persiens lag - kunde inte hävas. Däremot gav Xerxes tillstånd för judarna att försvara sig.

Ordet 'purim' kommer av ett ord för 'lott'. Genom lottkastning hade tidpunkten för utrotandet av judarna bestämts till 15 Adar. Den dagen blev i stället för förintelse en räddningens dag.

Purimhögtiden firas därför som en glädjefest. Under medeltiden fick den karnevalkaraktär. I synnerhet barn klär ut sig i färgglada kläder. På dagis är det naturligtvis populärt att vara drottning Ester eller Mordokaj. Bland de ultraortodoxa uppmanas man dricka sig så berusad att man inte kan skilja mellan uttrycken 'välsignad vare Mordokaj' och 'förbannad vare Haman'.

Purimfirande

När Esters bok läses i synagogan ingår det att dränka Hamans namn i buller genom att slå med stolarna, ruska med skramlor, blåsa trumpet eller med burop.

Guds namn nämns inte i Esters bok. Men Gud i högsta grad närvarande. Ester handlar i tro när hon med livet som insats går fram till kungens tron. Ondskan som personifieras i Haman får sitt straff. Herren visar att han är trogen sitt förbund med Israel.

Israels folk har genom historien utsatts för olika slags hot. Faraos hade för avsikt att döda alla pojkar i syfte att begränsa befolkningstillväxten. I antiken fanns ett utbrett förakt för judar bland greker och romare. Men Esters bok skildrar hur en nation beslutar sig för att utplåna existensen av judar. För 70 år sedan utsattes judarna för samma uttalade mål av en stormakt. Nazistiska Tyskland hade som avsikt att utrota judarna från jordens yta.

Nazisterna hade aldrig lyckats mörda sex miljoner judar i Förintelsen, om det inte varit för kyrkans undervisning om judar och judisk tro under århundraden. Detsamma gäller skolundervisningen. En fördomsfylld bild av judar och judendom har även präglat svenska skolor och läromedel.

Antisemitismen har genom historien gått i kyrkans kölvatten och kristna bekännare har inte sällan varit pådrivare i förföljandet. Det har varje kristen bekännare orsak att uppmärksamma på Purim. Som kristna har vi också orsak att påminna oss om att Gud vakar över sitt folk, att han inte sviker sin kallelse till judarna.

Sann kristendom bejakar det andliga beroendet till Israel. 'Frälsningen kommer från judarna' skriver Johannes (4:22). Paulus skriver om hednakristna: 'de står ju också i skuld till dem' (judar, Rom 15:27). Det bör Purim påminna om.

MÖTESPLATS JERUSALEM

500 450 400 350 f Kr

